

VAT: co się zmieni

Joanna Wierzejska , Krzysztof Dyba 02-10-2010, ostatnia aktualizacja 02-10-2010 03:30

Stawki VAT idą w górę, więc na osłodę rząd szykuje także obniżkę podatku od niektórych towarów – piszą partnerka i menedżer z działu doradztwa podatkowego DZP

autor: Paweł Gałka

źródło: Rzeczpospolita

Przygotowywane zmiany w VAT są przedmiotem niesłabnącego zainteresowania przede wszystkim ze względu na planowane podwyżki stawek. Dla części towarów, głównie produktów spożywczych, będzie to wzrost nieco większy niż zapowiedziany 1 punkt procentowy.

Znaczna część zmian zainteresuje przede wszystkim przedsiębiorców, bo m.in. przewidują one: dostosowanie polskich przepisów o nieodpłatnym przekazaniu towarów i nieodpłatnym świadczeniu usług do regulacji wspólnotowych; nałożenie obowiązku rozliczenia VAT na podmioty nabywające złom oraz usługi związane z handlem prawami do emisji gazów

cieplarnianych; doprecyzowanie zasad rozliczania VAT od czynności dokonywanych przez podmioty zagraniczne, dla których podatnikami są krajowi nabywcy. Ponadto zmiany w zakresie warunków rozliczania podatku naliczonego za pomocą tzw. współczynnika proporcji, nowe zasady dotyczące przedstawicieli podatkowych oraz stosowania kas fiskalnych, a także dostosowanie przepisów VAT do zmian w prawie celnym.

Inne jeszcze zmiany dotyczą niektórych definicji ustawowych, w tym definicji terytorium państwa członkowskiego oraz czasopism specjalistycznych, które od przyszłego roku mają być opodatkowane 5-proc. stawką.

Nowe stawki

Rządowy projekt przewiduje podwyższenie stawek podatku w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. o jeden punkt procentowy, to jest odpowiednio do 23 proc. i 8 proc.

Jednocześnie planowana jest dodatkowa stawka VAT w wysokości 5 proc., którą opodatkowane będą dostawy towarów wymienionych w nowym załączniku. Wprowadzenie tej stawki ma związek z wygaśnięciem derogacji, która umożliwiała Polsce stosowanie preferencyjnych zasad opodatkowania niektórych towarów, w tym żywności nieprzetworzonej i czasopism specjalistycznych.

Jednocześnie, w celu zmniejszenia negatywnych skutków podwyżki VAT do katalogu towarów opodatkowanych nową stawką dodano także produkty obłożone dotąd stawką 7 proc. Będzie to pieczywo, inne produkty zbożowe, takie jak makarony i wyroby mączne, a także nabiał, soki i przetwory mięsne. W odniesieniu do tych towarów stawka VAT efektywnie zmaleje.

Podwyższeniu o jeden punkt procentowy ma ulec też zryczałtowana stawka podatku dla usług taksówek osobowych, a więc wynosić będzie nie 3 proc., lecz 4 proc.

W związku z planowanymi podwyżkami stawek VAT podwyższeniu do 7 proc. ma ulec również stawka zryczałtowanego zwrotu podatku dla rolników ryczałtowych.

Warto zwrócić uwagę, że rząd nie zdecydował się na wprowadzenie zapowiadanego mechanizmu podwyższającego stawki VAT w wypadku wzrostu relacji długu publicznego do produktu krajowego brutto w kolejnych latach. Jeżeli relacja ta przekroczyłaby 55 proc., stawki VAT miały ulec automatycznemu podwyższeniu w kolejnych latach, ostatecznie do wysokości 25 proc. i 10 proc. Rezygnacja z wprowadzenia tego mechanizmu nie gwarantuje jednak, że korekta podatku nie nastąpi.

Podwyższenie stawek VAT może mieć daleko idące skutki dla przedsiębiorców. Pomijając kwestie kosztów związanych z koniecznością przystosowania systemów księgowych lub kas

fiskalnych, należy zwrócić uwagę na wpływ planowanej podwyżki na umowy zawierane przez przedsiębiorców z klientami. Często zdarza się, że w umowach tych należna cena ustalona jest jako kwota netto powiększona o 22 proc. VAT, lub nawet umowa wskazuje wyłącznie kwotę brutto. W takiej sytuacji bez renegocjacji umów podmioty te mogą być zmuszone do efektywnego poniesienia kosztów podwyżki VAT. Brzmienie umów nie pozwala im bowiem żądać od kontrahenta kwoty uwzględniającej zmianę stawki podatku. Dla wielu branż kwestia ta może być poważnym problemem.

Doprecyzowania

Kolejna istotna zmiana dotyczy doprecyzowania zasad rozliczania VAT obowiązujących przy nabywaniu towarów lub usług od podatników nieposiadających siedziby, stałego miejsca zamieszkania lub stałego miejsca prowadzenia działalności na terytorium Polski. Obowiązująca ma jasna zasada, zgodnie z którą podatek od takich transakcji powinien być rozliczony przez nabywcę, chyba że nie jest on podatnikiem VAT.

Dzisiaj obowiązuje podobna reguła, ale jest ona nieprecyzyjna. Dopuszcza się bowiem możliwość rozliczenia podatku przez dostawcę lub świadczącego usługę, bez jednoznacznego wskazania podmiotu zobowiązanego do takiego rozliczenia. Powoduje to wątpliwości interpretacyjne, szczególnie w razie transakcji dokonywanych między podmiotami zagranicznymi, których miejscem świadczenia jest terytorium RP (np. usługi związane z nieruchomościami położonymi w Polsce).

Zmiana ta ma również odbicie w przepisach dotyczących momentu powstania obowiązku podatkowego, podstawy opodatkowania i zasad odliczenia naliczonego VAT, które zostały dostosowane do zmodyfikowanych reguł dokonywania rozliczeń podatkowych.

Przewiduje się również sankcje za wadliwe wystawienie – przez dostawcę towaru lub świadczącego usługę – faktury dotyczącej czynności, dla której podatnikiem jest nabywca. W razie wykazania na takiej fakturze podatku VAT podatek ten nie będzie podlegał odliczeniu.

Nieodpłatne przekazanie towarów...

Zgodnie z nową treścią art. 7 ust. 2 ustawy odchodzi się od różnicowania zasad opodatkowania przekazania towarów z uwagi na istnienie związku nieodpłatnego przekazania z prowadzonym przedsiębiorstwem.

Wyłącznym kryterium decydującym o konieczności opodatkowania nieodpłatnego przekazania towarów należących do przedsiębiorstwa będzie przesłanka istnienia prawa do odliczenia podatku naliczonego (w całości lub części) przy nabyciu przekazywanych towarów.

Oznacza to istotną z praktycznego punktu widzenia zmianę. Zasadne jest twierdzenie, że dotknie ona w szczególności obszarów działalności marketingowej przedsiębiorców, gdyż w tym zakresie od 2005 r. – z uwagi na występowanie związku przekazania towarów z prowadzonym przedsiębiorstwem – czynności takie w ogóle nie podlegały opodatkowaniu (choć poglądu tego często nie podzielały organy skarbowe). W ocenie projektodawcy zmiana ta ma za zadanie dostosować krajowe przepisy do regulacji wspólnotowych. Nie przyznał on natomiast wprost, że zmiany, jakie zostały wprowadzone w 2005r. do art. 7 ust. 2 ustawy, były jednoznacznie sprzeczne z przepisami wspólnotowymi. Ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że pojawiały się wątpliwości skutkujące rozbieżnościami w stosowaniu tego przepisu.

Od przyszłego roku
czasopisma specjalistyczne
mają być opodatkowane
5-proc. stawką VAT

... oraz świadczenie usług

W przepisie art. 8 ust. 2 autor projektu uszczegółowił sposób opodatkowania nieodpłatnego świadczenia usług, dzieląc je na dwie wyraźnie wymienione kategorie.

Pierwszym rodzajem nieodpłatnego świadczenia usług będzie wykorzystywanie towarów należących do przedsiębiorstwa. Wtedy nieodpłatne świadczenie będzie podlegało opodatkowaniu pod warunkiem, że użycie towarów nastąpi bez związku z działalnością gospodarczą przedsiębiorstwa oraz pod warunkiem, że podatnikowi przysługiwało prawo do odliczenia podatku naliczonego (w całości lub w części) przy nabyciu wykorzystywanego towaru.

Drugim rodzajem nieodpłatnego świadczenia usług będzie świadczenie wszelkich innych nieodpłatnych usług. W tym wypadku świadczenie będzie podlegało opodatkowaniu pod warunkiem, że użycie nastąpi bez związku z działalnością gospodarczą przedsiębiorstwa.

Zmiany te oznaczają, że przesłanka istnienia prawa do odliczenia podatku naliczonego dotyczyć będzie wyłącznie nieodpłatnego wykorzystywania towarów, a nie wszelkiego świadczenia nieodpłatnych usług. Tym samym rozszerzona zostanie grupa nieodpłatnych świadczeń, które będą podlegały opodatkowaniu.

Należy przy tym podkreślić, że opodatkowane będą nadal wyłącznie te świadczenia, które nie będą związane z prowadzoną przez przedsiębiorstwo działalnością. Przedmiotowe zmiany są zgodne z przepisami prawa wspólnotowego.

Współczynnik proporcji

Proponowane zmiany dotyczą także zasad stosowania tzw. współczynnika proporcji, za pomocą którego rozliczany jest naliczony VAT związany z towarami i usługami wykorzystywanymi przez przedsiębiorcę do czynności opodatkowanych VAT, jak i czynności nieopodatkowanych.

Rząd zdecydował się na wyeliminowanie dwóch krytykowanych rozwiązań, uznawanych za sprzeczne z prawem wspólnotowym.

Pierwszym z nich jest brak prawa do odliczenia podatku naliczonego, gdy współczynnik proporcji wynosi u podatnika mniej niż 2 proc. Teraz prawo to ma podatnikowi przysługiwać. Zmiana ta jest bardzo istotna dla podmiotów świadczących głównie usługi zwolnione z VAT (np. usługi finansowe lub ubezpieczeniowe), u których współczynnik proporcji jest bardzo niski, podczas gdy kwoty podatku naliczonego, którego podatnik nie może z tego względu odliczyć, bywają znaczne. Dzięki proponowanym zmianom uzyskają oni możliwość odzyskania tych kwot. Drugim rozwiązaniem, z którego planuje się zrezygnować, jest brak obowiązku korekty wysokości odliczonego podatku naliczonego, gdy różnica między wstępnym współczynnikiem proporcji a współczynnikiem rzeczywistym obliczonym po zakończeniu danego roku wynosi mniej niż 2 punkty procentowe. W takim wypadku korekta wysokości podatku naliczonego będzie wymagana.

Proponuje się też wprowadzenie zmian w sposobie rozliczania podatku naliczonego, gdy współczynnik proporcji przekracza 98 proc. W odróżnieniu od dzisiejszych regulacji, zgodnie z którymi przyjmuje się, iż w takim wypadku podatnikowi przysługuje pełne prawo do odliczenia podatku naliczonego, na podstawie nowych przepisów pełne prawo przysługiwałoby tylko wtedy, gdy kwota niepodlegająca potencjalnie odliczeniu (chodzi tu o kwotę odpowiadającą różnicy między rzeczywistym współczynnikiem proporcji a 100 proc.) jest mniejsza niż 500 zł. Jednocześnie minister finansów zostanie upoważniony do określenia przypadków, w których podatnikom przysługiwałoby pełne prawo do odliczenia, mimo przekroczenia progu 500 zł.

Nowe zasady dotyczące stosowania współczynnika proporcji będą miały zastosowanie do korekt dokonywanych za rok 2011 i następne, co oznacza, iż korekty za rok 2010 będą przeprowadzane zgodnie z obowiązującymi dzisiaj przepisami o VAT.

Zwrot daniny

W projekcie znalazły się również zmiany korzystne dla osób fizycznych, które ubiegają się o zwrot VAT zapłaconego w Polsce, czyli uczestniczące w programach „Tax Free”. Dotychczas osoby takie mogły otrzymać zwrot podatku jedynie w gotówce. Od przyszłego roku także na rachunek bankowy. Jednocześnie potwierdzenie przelewu, obok potwierdzenia wywozu towaru za granicę, będzie uprawniało przedsiębiorcę dokonującego zwrotu podatku do zastosowania stawki 0 proc. VAT.

Planowane podwyższenie stawek będzie wpływać na zasady zwrotu VAT w związku z budownictwem mieszkaniowym. Wynika to z faktu, iż ustawa ta została skonstruowana w czasie, kiedy stawka VAT w odniesieniu do materiałów budowlanych wynosiła 22 proc., a stawka obniżona 7 proc. Projekt wprowadza odpowiednie zmiany współczynników wykorzystywanych do obliczenia kwoty zwrotu podatku VAT.

Rzeczpospolita